

Parshat Vayikra

Sweet Thanks

Simon Wolf

In Parshat Vayikra, the Torah tells us that "any Mincha that you bring to God may not be made of Chametz because all Se'or (leaven) and all D'vash (honey) you may not burn from them a fire-offering to God."¹ The Gemara deduces from the latter part of the Pasuk that any item that is not ordained for the Mizbeach (altar) is prohibited from being placed on the Mizbeach.² Given the broader restriction, what is unique about Se'or and D'vash that the Torah specifically singles them out as being restricted from being offered on the altar to God? The problem is only compounded by the subsequent Pasuk which enjoins, "You shall bring them as a first-offering to God, but they may not be placed as a sweet savor upon the altar."³ It is as if the Torah is suggesting that absent the injunction, they would be appropriate or even desirable to be brought as sacrificial-offerings.⁴

The Rambam in the Moreh Nevuchim suggests that it was the practice of the idol-worshippers to offer to their gods leavened and sweet items while avoiding salty ones.⁵ Therefore, the Torah, in order to distinguish the worship of God from those idolatrous practices, insists that the polar opposite be practiced with the sacrifices to God – they must be devoid of any leaven and sweet items and always be salted. Uncharacteristically,⁶ the Ramban entertains the Rambam's interpretation as being a tenable explanation for these restrictions and then adds that possibly the requirement for salt is so that nothing presented to God be inappropriately

bland.⁷ He then ends with a cryptic statement that maybe all of these restrictions are a hidden secret from us (סוד נעלם ממנו). Rav Chaim Paltiel (1240) indicates that the restriction is a precautionary measure to prevent the sacrifices from becoming inedible.⁸ If they were leavened too much or too sweet, the Kohanim would no longer have any interest in eating those items that were sanctified to God and that would be a deficit in the Korban.⁹ The Baalei Tosafot suggest that the need for all Korbanot to be salted makes them savory and incompatible with sweet and leavened items.¹⁰ The common denominator between all of these explanations is that there is nothing inherently wrong with offering Se'or and Davash as a sacrifice and they are only restricted for technical reasons.

The Rabbeinu Bachaye introduces a more fundamental reason for the restrictions by suggesting that Se'or and D'vash represent the Yetzer Harah (evil inclination),¹¹ the cause of all sin, and therefore they are inconsistent with the purpose of the Mizbeach which is to provide atonement.¹² In a similar vein, the Toldot Yitzhak (1458) notes that Al Derech HaKabbalah (על דרך הקבלה) that Se'or and D'vash symbolize Midat HaDin (strict justice)¹³ which would be in dissonance with the Mizbeach which represents Midat HaRachamim (mercy).¹⁴ These explanations see the Se'or and D'vash as unsuited for the Mizbeach since they are incompatible with the purpose and intent of the Mizbeach.

The Kli Yakar shifts the focus of the disqualification from the Mizbeach to the individual. Se'or and D'vash represent the building blocks of man.¹⁵ D'vash is the symbol

¹ כל-המנחה אשר תקריבו ליקח לא תעשה חמץ כי כל-שאר וכל-דבש לא-תקטירו ממנו אשה ליקח (ויקרא ב, יא)

² ...תל: כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה, כל שהוא ממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו (מנחות נז):

³ קרבן ראשית תקריבו אתם ליקח ואל-המזבח לא-יעלו לריח ניחח (ויקרא ב, יב)

⁴ דרך בר קפרא הפסמי שבירושלים היו אומרים אילו היה נותן לזונה מעט דבש לא היה כל העולם כולו יכול לעמוד בריחה (ירושלמי יומא ד,ה)

⁵ ומפני שעובדי ע"ז לא היו מקריבים לחם, אלא שאור, והיו בוחרים להקריב העינים המתוקים ומלכלים קרביהם בדבש, כמו שהוא מפורסם בספרים אשר ספרתי לך, וכן לא תמצא בדבר מקרבנות מלח, מפני זה הזהיר השם מהקריב כל שאור וכל דבש, וצוה בהתמדת המלח על כל קרבן תקריב מלח. (מורה נבוכים חלק ג פרק מו)

⁶ עיין רמב"ן ויקרא א, ט שהוא חולק עקרונית על שיטת הרמב"ם לגבי טעם הקרבנות

⁷ וטעם השאור והדבש, יתכן שהוא כדברי הרב במורה הנבוכים... ויתכן מפני שאינו

דרך כבוד להיות לחם השם תפל מבלי מלח, כטעם הקריבהו נא לפחתך (מלאכי א ח), ולפיכך מעטו העצים והדם שאין טעונים מלח (מנחות כ א). או שיש בכל אלה סוד נעלם ממנו:

⁸ כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו. שאור שלא יתחמץ יותר מדאי ולא יהיה ראוי לאכילת כהנים, ולא דבש משום דמתוק הוא ויש לירא שלא יאכלו מקדשי ה' (ר' חיים פלטיאל ויקרא ב, יא)

⁹ שהכהנים אוכלים והבעלים מתכפרים פסחים נט: ע"פ שמות כט, לג ואכלו אתם אשר כפר בהם

¹⁰ כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו. לפי שאמר הקדוש ברוך הוא על כל קרבן תקריב מלח והללו אין מקבלין מלח: (דעת זקנים מבעלי התוספות ויקרא ב, יא)

¹¹ וגם עיין ברכות זי - רובי אלכסנדר בטר דמצלי אמר הכי: רבון העולמים, גלוי ידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב? שאור שבעיה ושעבוד מלכותי: יהי רצון

מלפניך שתצילנו מידם, ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם (ברכות זי). שאור שבעיה - יצר הרע שבלבנו, המחמיצו. (רש"י שם)

¹² וע"ד הפשט: כי הקרבן לכפר בו כל עונותינו, ולולא המסית והמדיח שהוא יצר הרע לא היה אדם חוטא ולא היה צריך לקרבן כלל, והשאור והדבש הן הן יצר הרע עצמו, כמו שאמרו רז"ל (מכילתא פסחא ה ב) לענין חמץ ומצה בפסח צריך אדם לפנות לבבו מיצר הרע, והוא שאמר: (ברבים טז ג) "לא תאכל עליו חמץ", לענין קרבן פסח, וקרבן פסח היה כפרה על עבודה זרה שעבדו במצרים, ולכן הוא מרחיקם מיצר הרע שלא לשוב לעבודה זרה. ודבש גם כן יצר הרע, כי דב"ש בגימטריא אשה, והאשה היא יצה"ר, כי כן מצינו באדם הראשון כשחטא אמר: (בראשית ג, יב) "האשה אשר נתתה עמדי", רצה לומר יצר הרע שיצרת בי, והאשה אמרה: (שם, יג) "הנחש השיאני", וזה סוד נחש והאשה והאיבה, ולכן הורחקו השאור והדבש מהקרבן כי לא יתכן שני הפכים בנושא אחד, ועוד כי היה נמצא טובל ושרץ בידו, ודי למבין. (רבינו בחיי ויקרא ב, יא)

¹³ וע"ד הקבלה: השאור והדבש רמז למדת הדין כידוע מלשון חמץ, ולפי שהם דברים שיצאו ממזגם לכן הם מרוחקים מן המזבח, על כן אמר: "לא תקטירו ממנו אשה לה", כי כיון שהכוונה לשם המיוחד לא תאפה חמץ ולא תקטירו שאור ודבש. (רבינו בחיי שם) ...ועל דרך הקבלה השאור והדבש רמז למדת הדין. (תולדות יצחק שם)

¹⁴ עיין רמב"ן ויקרא א, ט ורמב"ן ויקרא כג, זי

¹⁵ ביאור הדברים כי כל אדם יש לו תאוה לכל חמדות העולם הזה המכונים בדבש כי כמו שהדבש מתוק לחיך וריבוי מזיק כך כל חמדות העולם הזה הם הכרחיים וריבויים מזיק, וזאת העצה היעוצה שישתמש האדם במוכרותו והמתיר יחירם. והשאור הוא דוגמא אל היצר הרע... ושני אלו הכרחיים למציאות האדם, כי אם לא ישתמש בדבש ימות ויחיה ויחיה ויחיה ויחיה ולא יהיו איבריו חזקים אף בריאים להטריח במצוות ה', ואלמלא היצר הרע לא היה האדם נושא אשה ולא בונה בית ונמצא העולם חרב. ושני אלו קודמים בזמן אל עסק התורה והמצוות כי אם לא יאמר תורה, אבל עסק התורה ראשית במחשבה ובמעלה

of man's desire to enjoy the pleasures of the world while Se'or represents the base drives and inclinations of man. Like in animals, both of these are instinctive and necessary for the sustenance and flourishing of the individual. In order to thrive, one needs to eat and care for themselves physically. Similarly, one needs base desires to compel them to build a family and to be driven to accomplish, create and develop. While these are essential to human vitality, these are still only stepping stones and facilitators (ראשית) of the individual's ability to accomplish in the more profound realms of Torah and Mitzvot. Given that they represent a means to end, not something complete, it is inappropriate to place them on the Mizbeach. On a similar note, the Sefer HaChinuch sees the restrictions as a way to emphasize and impart important character traits.¹⁶ The Torah wants one to act with alacrity (זריזות) and therefore bans Chametz which is a lingering process and the antithesis of zeal and avidity. D'vash represents gluttonous and indulgent behavior and therefore it is proscribed in order to convey the Torah's preference that one choose a life of moderation, balance and health.

It is interesting to note that the Pasuk restricts the offering of D'vash (honey) on the Mizbeach. Our natural inclination is to associate honey with that which is produced by bees. In truth, the word D'vash is generally the first component in a construct state or noun phrase.¹⁷ D'vash generically means "sweet" and requires a second noun to identify the source of the sweetness. Absent an identifier as to the origin

of the sweetness, one has to either assume that D'vash refers to all sweet items or it needs be determined by the context in which the word is found. In our case, the Torah prohibits D'vash from being placed on the Mizbeach, but permits it to be brought as a first-offering (קרבת ראשית) which is a reference to the Bikurim (first fruits)¹⁸ that are brought to the Mikdash beginning on Shavuot.¹⁹ Chazal indicate that the Bikurim must be sourced from the Shivat HaMinim (שבעת המינים).²⁰ That would mean that the honey we are discussing here is sourced from fruits and that is why Rashi translates the word D'vash as "any sweetness from fruit (כל מתיקות) (פרי)".²¹ Others narrow the definition of D'vash to the sweetness of dates (date honey or silan) and figs (fig honey or syrup) which are amongst the Shivat Haminim.²² Many, including the Ibn Ezra on the Pasuk being discussed, extend this meaning of D'vash (date honey) to the Torah's description of Eretz Yisrael as a "land flowing with milk and honey."²³

What is so striking is that the sole utilization of the word D'vash in the Torah is as a descriptor for the Land of Israel and in our Pasuk restricting it from being placed on the Mizbeach.²⁴ In addition, the words Chametz²⁵ and Se'or²⁶ rarely appear in Tanach and in the Torah they are only found in our Pasuk and with regards to Yetziyat Mitzrayim and Pesach. The limited usage of these words should shed some light on the restriction to offer these items on the Mizbeach.

¹⁶ לפי שהשאור והדבש שהזכרנו אין בהם שלימות מצד עצמם לעלות לריח ניחוח לה' אך שהם ראשית והתחלה אל האדם שעל ידם הוא יכול לבוא לידי שלימות הנפש: על כן נאמר כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה', כי מצד עצמם אין בהם שום צד שלימות אשר יעלה לריח ניחוח לה' אך קרבן ראשית תקריבו אותם, כדי להורות שהם ראשית והתחלה אל האדם להביאו לידי השלימות האמיתית אשר אי אפשר להשיגו בלעד. ומזה הטעם אין מקריבין מהם כי אם השאור לקרבן ראשית ביום מתן תורה כי התורה כמו תבלין אל היצר הרע... (כלי יקר שם)

¹⁷ ואומר כי ענייני הקרבן כולם לעורר מחשבת המקריב, ולפי המעשה ההוא יקח דמיונותיו בנפשו, הכל כאשר כתבנו כבר, ועל כן בהרחיק החמץ, שהוא נעשה בשהיה גדולה, מקורבנו, יקח דמיון לקרבת מידת הזריזות והקלות והמהירות במעשי השם ברוך הוא, וכמו שאמר זכרונם לברכה הוי קל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות וכו'. ונתחייב העניין במנחת היחידים יותר ממנחת הציבור לפי שהיאוש העצלה נמצא ביחיד יותר, כי הרבים יזהירו זה את זה... ובעולם הרחוק הדבש נאמר אל הילדים רכים כדי לייסרם, שהוא סיבה לדמיון שימעת האדם מלרדוף אחר המאכלים המתוקים לחטו כמנהג הזוללים והסובאים ימשכו לעולם אחר כל מתוק, ולא יתן לבו כי אם אל המאכלים המועילים לגופו וצרכים למחיתו ושומרים בריאות איבריו... (ספר החינוך מצוה קיז)

¹⁸ עיין ספר החינוך - והדבש הוא שם כולל לדבש הידוע, וכן דבש תמרים שהוא סתם הדבש של תורה, וכן מוהל היוצא מן הפירות המתוקין... (ספר החינוך מצוה קיז) בעברית המדוברת מלת דבש בלי כינוי מובנו דבש דבורים

¹⁹ ראשית בפניו יאמר יקראו לא-תבשל גדי בחלב אמו (שמות כג, ט)

²⁰ ולקחת מראשיתו כל-פרי האדמה אשר תביא מארצה אשר יקראו אלקים נתן לה וישמרת בטנא והלכת אל-המקום אשר יבחר יקראו אלקים לשמן שמו שם (דברים כו, ב)

²¹ תנן התם (ביכורים א, ג): אין מביאין ביכורים חוץ משבעת המינים, ולא מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים. אמר עולא: אם הביא לא קידש... בשפלותא, ר' יוחנן אמר: אם הביא לא קדש; ריש לקיש אמר: אם הביא קדש, נעשה כקדש בקדשים. בשלמא ריש לקיש כדאמר טעמא, אלא רבי יוחנן מאי טעמא? אמר רבי אלעזר: רבי יוחנן חזאי בחלום, מילתא מעלייתא אמינא, אמר קרא: מראשית - ולא כל ראשית, נאמר - ולא כל ארצך. וריש לקיש האי ארצך מאי עביד ליה? מיבעי

ליה לכדתינא, רבן גמליאל בר רבי אומר: נאמר כאן ארץ ונאמר להלן ארץ, מה להלן שבת ארץ, אף כאן שבת ארץ... (מנחות פד.)

²² וכל דבש - כל מתיקת פרי קרויה דבש: (רש"י ויקרא ב, יא)

²³ וכל דבש - פירות האילן, תמרים קרויין דבש: (רשב"ם שם) ובכורים מן הדבש, כמו בכורי תאנים ותמרים: (רש"י ויקרא ב, יב) ועיין ברא"ם, גור אריה ושפתי חכמים על רש"י ויקרא ב, יא

²⁴ שאור הוא המחמץ, גם כן הדבש, ורבים אמרו שפירושו דבש תמרים, וכן כל ארץ זבת חלב ודבש, ויש להם כדמות ראה בספר עזרא: (אבן עזרא שם) הוא מביא סעד מהפסוק בנחמיה י, לו (וה'ב'א ית-בפני אדמתנו ובפני כל-פרי כל-עץ שנה בשנה לביית יקרא); אבל נראה שיש ראייה יותר חזקה מהפסוק בדברי הימים ב לא, ה (וכפרץ הדבש הרבו בני-ישראל ראשית דגן תירוש ויצהר ודבש וכל תבואת שנה ומעשר הכל לרב הביא). והחולק עליו "הואיל משה": ודבש הוא דבש הדבורים ולא נופת צוף הפירות; וכן לפי דעת: ארץ זית שמן ודבש (לפי הפשט) אין הדראתו פרי התמרים רק דבש הדבורים שקודם המצאת העוקר היה דבר חשב ביותר, והתמרים הם מועטים בארץ ישראל (יריחו עיר התמרים יוצא מן הכלל), ורובם אינם עושים פירות לפי שבחורף איקלים קר הוא להם, וגם אם מיעוטם יבכר פרו, הפסוק מונה שבחה של ארץ ישראל במה שיש לה בשופע. וגם תפוחים ואגוזים ושקדים ובטנים ודומיהם היו בה; והיו מביאים ביכורים לה' לכהן גם מראשית חלות דבש הדבורים שבארצם, וגם יעקב שלח ליוסף מנחה מעט דבש (פרשת מקץ). (הואיל משה ויקרא ב, יא)

²⁵ יש שני חריגים אבל ככל שנראה הם ג"כ קשורים לארץ ישראל. בספר בראשית (מג, יא) ברשימת המתנות ששלח יעקב ליוסף מופיע, ויאמר אל-הם ישראל אביהם אם-יקו אפוא זאת עשׂו קחו מזמרת הארץ בכל-לכם והורידו לאיש מנתה מעט צר ומעט דבש נקאת ולט בטינים ושקדים: שלכאורה הם ציפורים משבחי ארץ ישראל שהביאו למצרים כמתנה וגם מופיע בשמות (טז, לא) בתיאור המן, ו"יקראו בית-ישראל אבותי שמו מן והוא קצרע גדל לכן וטעמו קצפית בדבש: ויש הקבולות מרובות בולטות בין המן בספר שמות והמטר והיבול של א"י בספר דברים.

²⁶ 13 פעמים בתנ"ך (היחיד שמחוץ לתורה נמצא בעמוס לגבי הקרבן תודה), 12 בתורה (7 שמות, 4 ויקרא, 1 דברים)

5 פעמים בתנ"ך (3 שמות, 1 ויקרא, 1 דברים)

Yetziyat Mitzrayim is the realization of Klal Yisrael's aspiration for national freedom that culminates in God's revelation and giving of the Torah on Har Sinai. Living and flourishing in Eretz Yisrael is the consummation of Bnei Yisrael's mission to create a sovereign nation of God in the Land of Israel.²⁷ Both represent long awaited outcomes that underwent protracted processes of maturation. They mark significant milestones in Bnei Yisrael's journey to carry out God's will and be His representative nation. Upon finally reaching these seminal moments, the only appropriate response is reflection and thanksgiving (הלל והודאה), which is practiced annually with the bringing of the Bikurim and the celebration of Shavuot.

Se'or and D'vash both represent processes of aging and maturation. They require careful management and development to produce a product that is enjoyable, satisfying and satiating. As the Sefer HaChinuch and Ibn Ezra note, Se'or causes leavening (its end product is Chametz) and similarly D'vash ferments which symbolize the aggrandizement and the haughtiness of the individual as a result of their success (מדת הגאווה).²⁸ The Mizbeach is a medium to draw closer to God and in most instances it is a vehicle for atonement. Bringing a Korban, as the Ramban explains, requires complete submission before God.⁶ It is a recognition that one's maturation and development has gone awry. The individual has lost their way, missed the mark as the result of a deficit within them which requires one to reassess their thoughts, speech and actions.²⁹ In that context, it would be inappropriate to offer on the Mizbeach items that have the heavy hand of man involved in their transformation and evolution since it is exactly that misguided and imprudent fermentation which has resulted in the current undesirable predicament. Man's ability to utilize Korbanot and the Mizbeach is predicated on their shedding all sense of self. There is an obvious dissonance between that self-effacement and the nature of Se'or and D'vash. That is why they are prohibited from being offered on the Mizbeach.

It would be disingenuous to say that the Torah shuns Se'or and D'vash completely because

they do play a central role in three items that are presented in the Mikdash: The Korban Todah (ten of the forty breads are Chametz), the Shtei Halechem (that are brought with the Shalmei Tzibbur on Shavuot) and the Bikurim (first fruits that are brought to the Mikdash on Shavuot). None of these items are placed on the Mizbeach, but they all share a common theme of being presentations out of thanks and indebtedness for that which God has provided. Se'or and D'vash represent man's accomplishments, that which one has invested their strengths in and worked and toiled for. Those successes can fuel an egocentric, self-congratulatory perspective within the individual (כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה).³⁰ The only antidote for such illusions is to say thank you and assign the credit to God. It is akin to the Torah's requirement in Parshat Ekev that one eat, be satisfied and then bless God (ואכלת ושבעת וברכת).³¹ The Se'or and D'vash are not sacrificed to God because that would only serve to reinforce the sense of self-aggrandizement by suggesting that the creation of man, rather than submission, is what God desires. Instead, they are bought as a wave-offering and then given to the Kohanim to eat in order to emphasize that success is only measured by its value in the service of God. Similar to the seminal events in Bnei Yisrael's history, Se'or and D'vash, man's accomplishments, require thanksgiving for that which God has provided and reflection as to whether they are in consonance with that which God wants.

Just to conclude with some food for thought given that Pesach is rapidly approaching. In Mitzrayim, the home was the Mizbeach³² and that might explain why Chametz was and is restricted on Pesach and with the Korban Pesach. There is much more to say about this topic but we will leave it, בעזרת ה', for a future Shiur on Pesach.

Shabbat Shalom

²⁷ עיין הקדמת הרמב"ן לפירושו לספר שמות: ... וכשיצאו ממצרים אף על פי שיצאו מבית עבדים עדיין יחשבו גולים כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקדוש ברוך הוא והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלות אבותם שהיה סוד אלוק עלי אהליהם והם הם המרכבה ואז נחשבו גאולים ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד: ²⁸ עיין הערה 23, ועוד שמעתי טעם באיסור שאור ודבש, לפי שהשאור מגביה עצמו, וכן הדבש מעלה רתיחתו הרבה, ולכן נתרחקו, לרמוז כי תועבת יי כל גבה לב. (ספר החינוך מצוה קיז)

²⁹ ... אבל לרבנן אפילו נטמא במזיד הקרבן אינו בא על החטא דהא אפילו נטמא באונס דלאו חוטא הוא לרבנן מביא קרבן ומאשר חטא על הנפש הוא לרבנן לשון חסרון כמו (מלכים א א) והייתי אני ובני שלמה חטאים וכמו (שופטים כ) אל השערה ולא יחטיא... (תוד"ה ולר"א הקפר שבועות ח.) ³⁰ ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה: (דברים ח, יז) ³¹ ואכלת ושבעת וברכת את יי קונן עליה ארץ הטבה אשר נתן לך: (דברים ח, יז) ³² הא תנא רב יוסף: שלשה מזבחות היו שם, על המשקוף ועל שתי המזוזות (פסחים צא.)